

Kovács József csendőr tiszthelyettes

1871-ben született Zsujta községben, Kovács József és Privigye Mária gyermekeként. Tíz éves volt, amikor a császári királyi csendőrséget megszüntették, és 1882. január 1-jétől felállították a katonailag szervezett őrtestületet, a Magyar Királyi Csendőrséget. Az 1890-es években, amikor katonai szolgálatát töltötte Kolozsváron, Szegeden, Budapesten, Kassán, Pozsonyban, Székesfehérváron működött csendőrkerület. Katonai szolgálata után életcéljául tűzte ki, hogy a csendőrségi szolgálatot választja, az elérhető legmagasabb rendfokozatig.

A tizedesi rendfokozatát megtartva, huszonevésen kötelezte el magát három évre csendőrségi szolgálatra a m. kir. kassai IV. számú csendőrkerületben, amelynek ebben az időben somlyói és óvári Szilágyi Bertalan alezredes volt a parancsnoka. A honvédek közül toborozták őt is, már ekkor is szigorú válogatással. Mint honvéd átléphetett a csendőrségbe, mert kiváló katonai szolgálati háttére volt. Tíz felvételi feltételnek kellett megfelelnie. Próbacsendőrként hat hónapos kiképzésben vett részt (katonai gyakorlat, birkózás, vívás, ugrás, úszás, céllövészet, szolgálati szabályok, írás, olvasás, rövid jelentések fogalmazása). A sikeres vizsga után a kassai csendőrkerület egyik őrsén vezették be a gyakorlati élet rejtelseibe, és miközben az elméleti képzés tovább folyt, már részt vett az őrs munkájában. Egy-egy őrs 5-15 csendőrből állott, kezdetben őrsvezető, később tiszthelyettes őrsparancsnok vezetése alatt. Egy ilyen kis őrsön szolgálatot teljesítő csendőrök között szolgált; ők végeztek

minden bűnügyi felderítést és kivizsgálást, mégpedig igen hatékonyan: nyomozásuk az esetek több mint 90 %-ában sikerrel járt.

A csendőrség keretén belül további kiképzésben részesült, és csupán a kötelező próbaidő leteltével, valamint egy sikeresen letett írásbeli vizsga után vált véglegesen csendőrre. A Magyar Királyi Csendőrség feladata az 1881-es megalapításától az 1945. évi feloszlásáig Magyarország vidéki területein a közbiztonság fenntartása, a törvények betartása és a közrend biztosítása volt. Ezt a szolgálatot vállalta Kovács József az 1890-es években.

Végleges csendőrre előléptetésekor rendfokozati jele két celluloid csillag volt. Már 1899-ben, azaz 28 évesen csendőr őrsvezetővé léptették elő. Rendfokozati jele ekkor a három celluloid csillag lett. Az 1891-ben rendszeresített csákócímert viselte a kalapján, mely egyben akkor a szolgálati jel is volt. Az őrsvezetővé való előléptetésének előfeltétele a csendőrkerületenként szervezett altiszti tanfolyam jó eredménnyel való elvégzése volt; altiszti iskolába eleve csak a minden tekintetben érdemes és alkalmas csendőroket vezényelték. Ruházatára jellemző volt a zöld és piros fegyvernemi szín pár, a kakastollas kalap, a zöld dolmány és zubbony, a szürke nadrág. Ezen viselte az 1895-ben bevezetett járőrvezetői jelvényt is. Szolgálatba teljes felszereléssel, kalappal, zubbonyban, járőrtáskával kellett kivonulnia. 1907-ig állandóan magánál kellett hordania a köpenyt is. Polgári ruhát még szolgálaton kívül sem viselhetett. A kitüntetések a zubbonyon és a dolmányon a baloldalon viselte, meghatározott sorrendben.

1899-ben kinevezték a Szepsi őrs vezetőjének (kassai IV. számú csendőrkerület, 1. szárny, 1. szakasz, 3. számú őrs). Két évig volt csendőr őrsvezető. 1900-ban már csendőr őrsvezetőként ismerkedett meg a Szepsitől tíz kilométerre lévő Zsarnó községben lakó Kőrössy Máriával, akivel 1903-ban házasságot kötött. Ahhoz, hogy megnősülhessen, a leendő feleségnek annyi hozományt kellett hoznia, hogy a csendőr anyagi helyzete jelentősen javuljon (ketten közösen összeadhatták a kért letétet), a leendő feleségnek fedhetetlen erkölcsi magaviselettel kellett rendelkeznie, és az adott csendőrkerületben a nős csendőrök száma nem haladhatta meg a teljes legénység 10 %-át. Ezek a feltételek mindkét fiatal esetében természetesen teljesültek, hiszen a leendő feleség édesapja, Kőrössy Lajos, Zsarnó községben tisztos iparos, míg nagyapja, Kőrössy János, földbirtokos volt.

1902-ben a kassai IV. számú csendőrkerületben 246 őrs látta el a szolgálatot. Egy új, a 247. őrs felállítása vált szükségessé Semse községben. A feladat végrehajtására Kovács József címzetes őrmester kapott parancsot, s miután előléptették, őt nevezték ki ezen őrs parancsnokának (Zsarnó községtől mintegy 30 kilométerre; kassai IV. számú csendőrkerület, 1. szárny, 1. szakasz, 247. számú őrs).

1904-ben Zétény község csendőrőrs parancsnokának nevezték ki (kassai IV. számú csendőrkerület, 1. szárny, 2. szakasz Sátoraljaújhely, 21. számú őrs), majd 1905-1906-ban a Mezővári (Vári) község csendőrőrsének parancsnoka volt (kassai IV. számú csendőrkerület, 6. szárny, 1. szakasz Beregszász, 194. számú őrs). Ismereteink vannak arról, hogy ezekben az években vezették be az ujjas vállgallért, és kicserélték a tölténytáskákat.

1905-ben, Vári (Mezővári) községben született első lányuk, Mária, aki később, 1933-ban vitéz Nagy János (1896-1956) m. kir. csendőr tiszthelyettes felesége lett, aki az első világháborúban hősiességével kiérdemelte az I. osztályú nagyezüst vitézségi érmet, a bronz vitézségi érmet, a Károly csapatkeresztet és a magyar és az osztrák háborús emlékérmét.

1907-1908-ban Selyeb község csendőrőrsének parancsnoka volt (kassai IV. számú csendőrkerület 1. szárny, 1. szakasz, 9. számú őrs).

Szepsi, Semse, Zétény, Mezővári (Vári), Selyeb községekben, ahol őrsvezetői illetve őrsparancsnoki szolgálatot végzett, az őrsök létszáma 4-5 fő gyalog csendőr volt; s egy csendőrrjárőr átlag 30-40 km² területet járőrözött, és átlag 1900-2000 lakos szolgálatát látta el.

1909-1912. között Ragály község csendőrőrs parancsnoka volt (kassai IV. számú csendőrkerület 1. szárny, 2. szakasz, 32. számú őrs). 1911-ben Szabó József ezredes a kassai IV. csendőrkerület parancsnoka erkölcsi, elméleti, gyakorlati rátermettsége és szolgálati használhatósága elismerésül járásőrmesternek jelölte. De Kovács József valamely ok miatt a járásőrmesteri tanfolyamot nem végezte el. Ragály községben született második lányuk, Erzsébet, aki később Csík Sándor (1904-1976) földbirtokos felesége lett.

Kovács Józsefnek ahhoz, hogy őrmester lehessen, a próbaszolgálattal együtt legalább hét évi csendőri szolgálattal kellett rendelkeznie, az előléptetését megelőző két évben legalább jó „össz-egyéniségi” minősítést kellett kapnia és a tanfolyamot sikerrel kellett elvégeznie. Tudomásunk szerint 1909-1912. években egyéves m. kir. csendőr továbbképző és altiszti iskola működött Nagyváradon, melynek elvégzése járőrvezetői képzettséget adott. 1913-ban nyílt meg az országos m. kir. csendőr iskola. Kovács Józsefet ebben az időben nevezték ki 1. osztályú őrmesternek. Ennek megfelelően rangjelzése sárga selyem paszományát egy piros csík osztotta ketté. A dolmányán viselte a szolgálati jelet és a jubileumi emlékérmét

Kovács József és felesége Mária és Erzsébet leányukkal.

1913-ban, mint frissen előléptetett 1. osztályú őrmester kapott parancsot egy új csendőrőrs felállítására Bánréve községben, melynek parancsnokaként szolgált 1913-1915-ig (kassai IV. számú csendőrkerület 8. szárny, 1. szakasz Rimaszombat, még számnélküli őrs). Az őrs létszáma 1915-ben 4 fő gyalog csendőr volt; akik kb. 30 km² területet járőröztek, és 1300 lakos szolgálatát látták el. 1915-ben Bánréven született harmadik leányuk, Olga, aki 1939-ben Hangodi Lajos (1903-1994) m. kir. csendőr számvivő tiszthelyettes felesége lett.

1916-1919. között Szín község csendőrőrsének parancsnoka volt (kassai IV. számú csendőrkerület 1. szárny, 1. szakasz Kassa, 14. számú őrs). Az őrsnél itt is 4 fő gyalog csendőr látta el a szolgálatot, az előző őrshöz hasonló területi és lakossági feladatokkal. 1916-ban Báró Gyula ezredes, a kassai IV. csendőrkerület parancsnoka erkölcsi, elméleti, gyakorlati rátermettség és szolgálati használhatósága alapján törzsőrmesternek jelölte.

A világháboró éveiben mint a Bánréve és Szín község csendőrőrsének parancsnoka, bajtársaival együtt „híven, becsülettel, vitézül” szolgált, védte hazánk rendjét, a törvényt. A háborút követően, az 1918 októberében és novemberében lezajlott események nem csak a történelmi Magyarország, hanem annak rendvédelmi szervei széthullását is jelentették. Nemzeti történelmünk ezen viharában az őrsök állománya teljesen magára hagyatva állt, de ezalatt is tovább végezte a rend védelmét esküjükhöz híven, nem egyszer a „vörösökkel” szembeszállva. A községek, falvak lakossága is a csendőr őrsöktől várta a rend helyreállítását.

Kovács József csendőr törzsőrmester 1920 és 1924 között az újjászervezett m. kir. csendőrség kötelékében még részt vett a rend helyreállításában. Több mint 24 évi csendőri szolgálata, melyből több mint 16 évet őrsparancsnokként szolgált, s az utolsó négy év „igen jó össz-egyéniségű” jellemzése alapján kivételesen tiszthelyettesé léptették elő.

Tiszthelyettesi ranggal 1924-ben Tornanádaskán vonult nyugállományba. (A tornanádaskai őrsénél a m. kir. miskolci csendőrkerületi parancsnokság Abaúj vármegyei gazdasági hivatalától vette át a nyugállományba vonulásával kapcsolatos iratokat).

1934-ben hunyt el. A bódvaszilasi temetőben sírját kopjafával jelölték.

Unokái: Lajos, Olga, Edit; dédunokái: Sándor, Ildikó, Ágnes, Zsuzsanna, Andrea, Norbert, Adrienn, Anett; ükunokái: Gyula, Gergő, Eszter, Laura szeretettel őrzik emlékét.

Anyai Nagyapjáról emlékezett fennmaradt családi és csendőrségi dokumentumok alapján Hangodi Lajos nyugalmazott hírközlőrendszer tervező.